

A NANE Egyesület, a PATENT Egyesület és a Magyar Női Érdekvédelmi Szövetség főbb javaslatai és ajánlásai a 2022-es országgyűlési választásokon induló pártok és a leendő kormányzat számára

A nők elleni erőszakkal szembeni fellépés

Bevezetés

Magyarországon milliós nagyságrendű a nők elleni erőszak áldozatainak száma. Az Európai Unió Alapjogi Ügynöksége (FRA) 2014-ben publikált reprezentatív kutatása szerint a 15 éves koruk óta a fizikai és/vagy szexuális erőszak valamely formájának áldozatává vált magyar nők aránya a válaszadó 18–74 év közötti korosztályban 28%. Ez a 2011-es népszámlálás adataiból kiindulva több mint 1 millió 124 ezer magyar nőt jelent. Ugyanezen számítás alapján több mint 223 ezer nő él jelenleg olyan párkapcsolatban Magyarországon, amelyben partnere fizikai és/vagy szexuális erőszakot követ el vele szemben. Minden huszadik, 15 év alatti lány, és közel minden tizedik, 15 év feletti lány és nő szenvedett már el szexuális erőszakot.¹

A nők elleni erőszak intézményes szereplők által elkövetett formája a szülészeti és nőgyógyászati erőszak, amelynek keretében a kiszolgáltatott, terhes nőknél gyakran szükségtelenül fájdalmat okozó módon végzik a terhesség-megszakítást; a terhesség megtartása mellett döntő, szülő nőket pedig beleegyezésük és informálásuk nélkül, vagy akár kifejezett kérésük ellenére fájdalmas, szükségtelen és hosszú távú negatív hatásokkal járó beavatkozásoknak (úgyismint indokolatlan és invazív tágitási módszerek, indokolatlan császármetszés, gátmetszés) vetik alá.

A nők elleni erőszak jelensége határozott fellépést követel nem csak nagyságrendje miatt, hanem azért is, mert az állam egyik legalapvetőbb feladata az élethez, testi épséghez és biztonsághoz fűződő emberi és állampolgári jogok védelme és érvényesítése – akkor is, ha nőnemű polgártársainkról van szó. Mind morális és etikai megfontolásból, mind pedig a Magyarország által is vállalt nemzetközi emberi jogi normák alapján, az államnak pozitív és eltagadhatatlan kötelezettsége van a nők elleni erőszak minden formájával, a családon belüli, párkapcsolati, szexuális és szülészeti-nőgyógyászati erőszakkal szembeni hatékony és szakszerű fellépésre. Ennek alapján jogos elvárás, hogy az országgyűlési választásokon induló pártok, kormányzásra készülő szereplők, s így az ő programjaik is foglalkozzanak a témával.

¹ Lásd részletesebben:

<https://nokjoga.hu/wp-content/uploads/nane-fra-nepesseg-enyubs-final-2014-w-w-2015jun19.pdf>

Az alábbi javaslat-csomagban a nők elleni erőszak áldozatait évtizedek óta segítő szakértő civil szervezetek összegyűjtötték, hogy melyek azok a legsürgetőbb, elsődleges lépések, amelyek a nők elleni erőszak áldozatai ellen elkövetett jogsértések orvoslása és megszüntetése, valamint az erőszak kockázatának kitett személyek elleni jogsértések megelőzése érdekében szükségesek. Ezen lépéseket ajánljuk megfontolásra és programjába való integrálásra minden olyan párt, politikai szereplő, valamint a majdani kormányzat számára, amely hitelesen szeretné képviselni ezen állampolgárokat, és az ő érdekeiket is.

A dokumentum végén hivatkozott szakmai, szakpolitikai anyagaink részletesebben taglalják az alábbiakban felsorolt témákat és ezek indokoltságát. Esetlegesen felmerülő további kérdések, illetve a szükséges intézkedésekkel kapcsolatos pontosítási igény esetében a javaslat-csomagot összeállító szervezetek felajánlják szakmai tapasztalataik megosztását, a konzultáció lehetőségét bármely párt és a majdani döntéshozók, kormányzat számára egyaránt.²

A kormányzásra készülő szereplők, pártok és a majdani kormányzat által követni javasolt célkitűzések és alapelvek

Magyarországon határozott, komplex, átfogó állami fellépésre van szükség a nők elleni erőszak és zaklatás minden formájával, így a szexuális, párkapcsolati, családon belüli és szülészeti erőszakkal szemben, mely az erőszak rövid- és hosszútávú megelőzését, az áldozatok védelmét és segítését, és az elkövetők büntetőjogi felelősségre vonását egyaránt magában foglalja. A hatékony és szakszerű fellépést a nem célzott, nem átgondolt, esetleges, *ad hoc* intézkedések nem teszik lehetővé; az erőszak felszámolását csakis a holisztikus, átfogó megközelítésmód képes garantálni.

Az erőszakkal és az azt legitimizáló áldozathibáztatással szembeni zéró tolerancia kinyilvánítása és következetes alkalmazása az állami fellépés vezérelve és központi eleme kell, hogy legyen. Minden egyes intézkedés középpontjába az áldozatok jogait, biztonságát és szükségleteit kell helyezni; az ezt veszélyeztető szemlélet, módszerek és gyakorlat alkalmazását be kell szüntetni, meg kell akadályozni. A nők elleni erőszakkal szembeni hosszú távú fellépéshez pedig szükség van az erőszak alapjául szolgáló egyenlőtlenség felszámolására; a nők és férfiak társadalmi egyenlőségét, a nők jogainak érvényesítését elősegítő átfogó, minden területre kiterjedő állami fellépésre. Ennek hiányában ugyanis ez a káros, költséges és elfogadhatatlan társadalmi jelenség elkerülhetetlenül fennmarad, újra- és újratermelődik majd.

² A szülészeti és nőgyógyászati erőszakkal kapcsolatban javasoljuk az e területen aktív és gazdag szakmai tudással bíró EMMA Egyesülettel és a Másállapotot a szülészetben! mozgalommal történő konzultációt. A terhesség-megszakítással kapcsolatos nőgyógyászati erőszak témájában pedig a PATENT Egyesület jelenthet hasznos forrást.

Főbb beavatkozási területek és intézkedések

A fenti célok elérése érdekében, a magyar állam által is vállalt nemzetközi emberi jogi kötelezettségekkel és szakmai tapasztalatainkkal is összhangban, az alábbi főbb intézkedéseket tartjuk elsődlegesen fontosnak.

Átfogó, komplex fellépés a nők elleni erőszakkal szemben - nemzeti stratégia és cselekvési program

- A nők elleni erőszak és a családon belüli erőszak megelőzését és felszámolását célzó európa tanácsi Egyezmény, az ún. *Isztambuli Egyezmény törvénybe iktatása* (ratifikációja). Az Egyezményben foglaltaknak megfelelő jogalkotási és egyéb intézkedések elfogadása, gyakorlatba ültetése és betartatása a jogalkalmazókkal.
- Az Isztambuli Egyezmény szellemében **átfogó nemzeti stratégia és cselekvési program** kidolgozása majd végrehajtása *a nők elleni erőszak minden formájának megelőzésére és felszámolására*. A stratégiának intézkedéseket kell tartalmaznia mind a megelőzés, mind az áldozatok védelme, mind az elkövetők felelősségre vonása terén.
- A kapcsolódó szakpolitikai, stratégiai tervezésben kellő hangsúly biztosítása és célzott *intézkedések* bevezetése a *koronavírus járvány okozta negatív következmények mérséklésére*, különös figyelemmel a nők helyzetére, s ideértve a családon belüli erőszakkal szembeni fellépést is.
- A nők és férfiak társadalmi egyenlőségét, *a nők jogainak érvényesítését elősegítő*, minden területre kiterjedő *átfogó nemzeti stratégia és cselekvési terv* kidolgozása és végrehajtása, a magyar állam által is elfogadott nemzetközi normákat, így a nőkkel szembeni diszkrimináció minden formájának felszámolását célzó ENSZ CEDAW Egyezmény előírásait, és a magyar államnak címzett ajánlásokat alapul véve.
- Megfelelő pénzügyi és humán erőforrások biztosítása a nők jogainak érvényesítése, az erőszakkal szembeni fellépés érdekében.

Jogi szabályozás és joggyakorlat

“A legrettenetesebb, amikor anyák kénytelenek láthatásra odaadni a bántalmazó apának a gyereket. Ennél szörnyűbbet nem tudok elképzelni, hogy félnek tőle, féltik a gyereket, de ez senkit se érdekel.”

“Amikor egy nő végre rászánja magát és panaszt tesz, a válasz rendszerint: mert biztosan provokálta. Ugyanez igaz nemi erőszak áldozataira, minek járt arra, miért úgy volt felöltözve, biztos riszálta magát, stb. Mielőtt bármi kérdés elhangzana a történetekkel kapcsolatban, az áldozathibáztatás már megtörtént.”

“Amíg nincs írásos/videós bizonyíték, nem történik semmi. Sokszor még akkor sem.”

“Egy nőt, aki erőszak áldozata lett, nem kellene ennyi felesleges vizsgálatnak és kihallgatásnak alávetni, pláne ezzel az áldozathibáztató magatartással, amit a legtöbb esetben tanúsítanak.”³

A jogi szabályozási rendszer és jogalkalmazási gyakorlat átfogó áttekintésére, felülvizsgálatára, és számos kapcsolódó változtatásra van szükség annak érdekében, hogy az állami, hatósági, intézményi fellépés ne szolgálta ki az áldozatokat további jogsérelmeknek, lehetővé tegye az érintettek jogérvényesítését, és egyúttal megfeleljen a nemzetközi jogi elvárásoknak is. Ennek érdekében különösen az alábbi intézkedések indokoltak.

- **Távoltartás:** A családon belüli és párkapcsolati erőszakra vonatkozó büntetőjogi szabályozás és a távoltartásra vonatkozó szabályok módosítása annak érdekében, hogy az áldozatok legszélesebb körének biztosítson védelmet. Indokolt kiterjeszteni a szabályozás hatályát minden olyan esetekre, amikor az áldozat és az elkövető nem élt vagy él együtt, valamint a házastársnak és élettársnak nem minősülő intim partnerek kapcsolatára, illetve azokra az esetekre, ha az elkövető elutasított udvarlót. A távoltartás kiszabható időtartamának növelése addig, amíg az erőszak áldozata és gyermekei valós és teljes biztonságba kerülnek a bántalmazótól, illetve mindaddig, amíg peres vagy egyéb bírósági, hatósági eljárások folynak a bántalmazóval szemben, vagy a felek között.
- **Mediáció polgári jogi vagy büntető eljárásban:** A mediáció – és hasonló, a felek egyenlő helyzetét feltételező módszerek – tilalmának jogszabályi rögzítése a nők elleni párkapcsolati és családon belüli erőszak eseteiben. A szükséges intézkedések és eljárások bevezetése annak érdekében, hogy az eljáró szakemberek az erőszak-eseteket felismerjék, beazonosítsák, s kizárják a mediációs vagy egyéb peren kívüli békéltető eljárást annak rögzítésével, hogy az az erőszakkal érintett esetben nem alkalmazható.
- **Szülői felügyeleti jog és kapcsolattartás:** Annak egyértelmű jogszabályi rögzítése, hogy a szülői felügyeleti jogra és a gyermekkel való kapcsolattartási jogra vonatkozó döntések meghozatalakor megfelelően figyelembe kell venni az erőszakos cselekményeket, különös tekintettel az előzményekre. Annak jogszabályi rögzítése és biztosítása, hogy tényszerű bántalmazás felmerülése esetén az eljáró bármely hatóság *nem zárhatja ki a vizsgálódás köréből* az erőszakosnak mondott fél korábbi magatartásainak vizsgálatát. Annak jogszabályi rögzítése és biztosítása továbbá, hogy a kapcsolattartási jog vagy a szülői felügyeleti jog gyakorlása nem veszélyeztetheti az áldozat vagy a gyermekek jogait és biztonságát. A fentiek érvényesülését segítő

³ Az e dokumentumban foglalt idézetek a szervezeteink által indított “Nőválasz” c. társadalmi konzultációs kampány keretében a leendő szavazóktól beérkező probléma-jelzésekből származnak.

szakmai szabályzók elfogadása. A szükséges intézkedések és eljárások bevezetése és betartatása annak érdekében, hogy az eljáró szakemberek az erőszak-eseteket felismerjék, beazonosítsák, s ennek megfelelően járjanak el.

- **Szexuális erőszak/kényszerítés tényállás a Büntető törvénykönyvben:** Annak biztosítása, hogy a nemi erőszak büntethetősége a befolyás- és kényszer-mentesen, önkéntesen adott, folytatólagos (az aktus folyamán végig tanúsított) beleegyezés hiányán alapul.
- **Szexuális zaklatás, offline és online erőszak:** A munkahelyi, illetve oktatási intézményekben elkövetett szexuális zaklatás, valamint a szexista (nőket és lányokat lealacsonyító, valamint ellenük erőszakra és zaklatásra szító) gyűlöletbeszéd, a konkrét személyt célzó vagy általános szexista, nőgyűlölő online erőszak és az arra való felbujtás (pl. nemi erőszakkal vagy bármely szexuális és fizikai támadással történő fenyegetőzés, ennek kilátásba helyezése, arra való felbujtás), és a “bosszúpornó” önálló tényállással, illetve a Btk. 216. §-ának (Közösség tagja elleni erőszak), valamint 332. §-ának (Közösség elleni uszítás) kiegészítésével (a támadott nemi csoporthoz tartozó személyek védelmének beiktatásával) való büntetendővé tétele.
- **Az áldozatok jogérvényesítése elé mesterségesen gördített eljárási akadályok eltörlése:** Az áldozatok jogainak érvényesülését akadályozó eljárási szabályok, különösen a magánindítványhoz kötöttségnek, a magánvádas eljárásoknak, valamint a látélet díjának eltörlése a nők elleni szexuális, párkapcsolati és a családon belüli erőszak eseteiben. Amennyiben az erőszakot közvetlenül állami intézmény alkalmazottja (például szülész-orvos) követte el, amennyiben az erőszak állami intézményben történt, és amennyiben az állami intézmény vagy alkalmazott az erőszakot közvetve lehetővé tette, facilitálta (például kapcsolattartásra kényszerítette a nőt és gyermekeit a veszélyes elkövetővel), ezen esetekben az intézménnyel és a közalkalmazottal szemben jogorvoslati lépések lehetővé tétele az ennek következtében erőszakot elszenvedett áldozatok számára.
- **A magyar jogrendbe immár átültetett EU Áldozatvédelmi Irányelv célkitűzéseinek megfelelő szabályozás és gyakorlat:** Annak biztosítása, hogy az Áldozatvédelmi Irányelvben előírtakra tekintettel a párkapcsolati erőszak áldozatai a törvény erejénél fogva és a mindennapos gyakorlatban egyaránt automatikusan különleges bánásmódot igénylő személyeknek minősüljenek, akár sértettként, akár tanúként. A különleges bánásmód státusz alapján alkalmazható intézkedések gyakorlati érvényesülésének átfogó áttekintése a nők elleni szexuális, párkapcsolati és családon belüli erőszak eseteire nézve; a szükséges intézkedések megtétele, hogy az áldozatok valóban részesülhessenek az őket megillető speciális védelemben, bánásmódban. Kapcsolódó adminisztratív adatok gyűjtése és közzététele (azon esetek száma, amelyekben a különleges bánásmód szükségessége ezen az alapon megállapításra került, és az ennek megfelelően alkalmazott különleges eljárásmódok és -elemek típusainak és gyakoriságának adatai).

- **Áldozatvédelmi intézkedések bevezetése és érvényesítése a polgári jogi és egyéb hatósági eljárásokban** is, annak érdekében, hogy az áldozatok számára biztosítsák ugyanazt a védelmet és védelmi intézkedéseket a párhuzamosan zajló, jellemzően családjogi perek, illetve gyámhatósági eljárások során is, amik a büntetőeljárás során rendelkezésre állnak.
- **Kötelező kockázatelemzés és -kezelés családon belüli és párkapcsolati erőszak esetén, valamint zaklatás bűncselekményt elkövető visszautasított udvarló esetén:** A kockázatelemzés és kockázatkezelés módszerének bevezetése és következetes alkalmazása az érintett hatóságoknál, intézményeknél, a nemzetközi ígéretes gyakorlatokat is figyelembe véve.
- **Elkövetők következetes büntetőjogi felelősségre vonása:** A nők elleni szexuális, párkapcsolati, családon belüli és szülészeti-nőgyógyászati erőszak eseteire, a prostitúció és szexuális kizsákmányolás eseteire, valamint a gyerekekkel szemben elkövetett szexuális visszaélés és erőszak eseteire vonatkozóan annak biztosítása, hogy az elkövetők hatékony, arányos és visszatartó erejű büntetést kapjanak.
- **Kártérítés:** Intézkedések biztosítása annak érdekében, hogy az áldozatok a gyakorlatban is igénybe vehessék a polgári jogi jogorvoslati lehetőségeket, kapjanak kártérítést, sérelemdíjat, és részesülhessenek az állami kárenyhítésből. Az áldozatok megfelelő tájékoztatása; kapcsolódó adminisztratív adatok gyűjtése és közzététele.
- **Felderítés, nyomozás:** A nők köztér-használatának biztonságossá tétele, valamint otthoni biztonságának garantálása a felderítést, nyomozást és bizonyítékgyűjtést elősegítő és előíró célzott intézkedésekkel a szexuális zaklatás, az utcai szexuális jellegű támadások, a nemi erőszak-kísérletek, megvalósított szexuális kényszerítés és erőszak, valamint a párkapcsolati és családon belüli erőszak felderítésére, büntetésére, felszámolására és megelőzésére. Megfelelő szankciók kilátásba helyezése a hatékony és alapos felderítés elmulasztása esetére.
- **Bizonyítási módszertan fejlesztése, bizonyítékok befogadásának egységesítése:** A nők és gyerekek elleni erőszak különböző formáinak bizonyítására alkalmazható módszerek tudományos alapokon nyugvó és nemzetközi jó gyakorlatnak megfelelő fejlesztése, transzparens és egységes ismertetése, figyelembe vétele; ezen módszerek alkalmazásának lehetővé tétele.

“Félek egyedül menni az utcán, este sötétben. Pesten nem is merek rövid ruhákat felvenni, ha nem párommal vagy férfinemű emberrel vagyok.... Még ha nadrágban vagyok, akkor is füttyögnek, beszólogatnak. Felháborító, hogy ha van mellettem egy férfinemű ember akkor békén vagyok hagyva, de ha egyedül vagyok, mindig megtalál valaki.”

*“Viselem a folyamatos félelmet, ami az utcai szexuális zaklatás mindennaposágával jár.
Nagyobb biztonságra vágyom.”*

“Kislány korom óta utcai zaklatások sorát éltem át.”

“Folyamatosan veszélyben érezzük magunkat.”

Az érintett szakemberek, jogalkalmazók szakszerű és koordinált fellépésének biztosítása: alap- és továbbképzések, szakmaközi együttműködés, szakmai eljárásrendek és számonkérhetőségi mechanizmusok kidolgozása, gyakorlati megvalósítása, fejlesztése és értékelése

“Amikor a volt párom vert, kihívtam a rendőröket, de azt mondták hogy nem tudnak semmit tenni amíg nem folyik vér, és békülünk ki.”

*“Szükséges lenne, hogy komolyan vegyék a nőket.
Ha nem legyintenek a segítségkérésre.
Ha nem az áldozathibáztatás lenne az első.
Ha nem évekig tartana felelősségre vonni egy Lúgos Orvost például.”*

“Áldozathibáztató a rendőrség és a bíróság is egyben. A gyermekvédelmi szervekről csak annyit, hogy nagyon rossz a rendszer. Sokszor nem is cselekednek, ha egy gyermek bajban van, inkább a homokba dugják a fejüket és elnéznek mellette.”

*“Jó lenne, ha nem az áldozathibáztatás fellegvára lennénk,
ha a hatóságok komolyan vennének minket, a panaszainkat, félelmünket.”*

*“Nincsenek hozzáértő, képzett, empátikus emberek, szakemberek. Ez igaz a bíróságra, családvédelemre, rendőrségre és legfőképpen a gyámügyre.
Nincsenek megfelelő törvények, és amik vannak is, így egyszerűen semmi értelmük.”*

*“Szülészeti erőszak áldozata vagyok.
Másodszorra az otthonszülésbe menekültem az erőszakos állami szülésetből,
vállalva ennek anyagi terhét és a vele járó stigmatizációt. Arra vágyom, hogy az alapvető
egészségügyi ellátás során ne bántalmazzanak, hanem támogassanak.”*

- Az összes érintett gyakorló szakember, jogalkalmazó alap- és továbbképzési rendszerének átfogó áttekintése, felülvizsgálata abból a célból, hogy milyen mélységben, szemléletben és szakmai tartalommal foglalkoznak a témával. A szükséges változtatások bevezetése az **alap- és továbbképzések** rendszerébe; megfelelő mélységű és tartalmú, a nemzetközi és tudományos standardokon alapuló szisztematikus, kötelező képzések biztosítása és finanszírozása.
- Az összes érintett szakma kapcsán a nők elleni szexuális, párkapcsolati és családon belüli, valamint szülészeti és nőgyógyászati erőszakkal szembeni fellépésre vonatkozó **szakmai szabályzók, utasítások, irányelvek, módszertani útmutatók** feltérképezése és áttekintése. A meglévő szabályzók tartalmának, illetve gyakorlati érvényesülésének felülvizsgálata; a szükséges módosítások elvégzése. Azon szakmák – például ügyészség, bíróság, egészségügy, gyermekvédelmi intézményrendszer, igazságügyi pszichológus szakértők – esetén, melyekben nem léteznek speciális, a témára vonatkozó szakmai szabályzók, a kapcsolódó normák kidolgozása és

gyakorlatba ültetése. Ezen protokollok betartatása, a megállapított normák követését megtagadó szakemberek felelősségre vonásának lehetővé tétele.

- A **specializáció**, ügyekre szakosodás elősegítése a nők és gyerekek elleni erőszak eseteire nézve. Annak biztosítása, hogy csakis a területhez különösen értő, speciális szakértelemmel rendelkező, ezirányú külön képzést végzett szakemberek járhassanak el ilyen esetekben.
- A **gyermekvédelmi jelzőrendszer és a családon belüli erőszak megelőzésére szolgáló jelzőrendszer** működésének átfogó felülvizsgálata. A szükséges intézkedések bevezetése a jelzőrendszer működésének javítására, a kapacitások bővítésére, a szakmaközi, intézményközi együttműködés fejlesztésére. A szakmaközi együttműködést és tapasztalat-megosztást célzó, rendszeresített helyi, megyei és országos fórumok létrehozásának ösztönzése, támogatása, lehetővé tétele.
- A nem szakszerű intézkedés, az intézkedés elmulasztása, valamint a hibás perdöntő szakvélemények miatti **felelősségre vonás** rendszerének áttekintése az összes érintett szakma esetében. Annak biztosítása, hogy a szakmai hibák, amelyek következtében az áldozatok és gyermekeik további kockázatnak, veszélynek vannak kitéve és kárt szenvednek, nem maradnak következmények nélkül.

Az áldozatsegítő rendszer fejlesztése: szolgáltatások, intézmények bővítése; értékelés, minőségbiztosítás

*“Nincs jog és érdekvédelem, ha nincs támogató család vagy barát... elkerülhetetlen a tragédia.
NINCS VÉDETT SZÁLLÁS.”*

*“Intézkedjenek gyorsabban ha valaki átmeneti lakhatási gonddal küszködik.
Emiatt ne kelljen egy bántalmazó kapcsolatban maradni!”*

*“A lányoknak, nőknek szüksége lenne olyan áldozatsegítő központokra,
ami valódi segítséget és támogatást ad.”*

- A családon belüli erőszak áldozatai számára rendelkezésre álló, **elhelyezést biztosító intézményrendszer** kapacitásainak bővítése, a szükségleteknek és a nemzetközi standardoknak megfelelően. Az ilyen intézményekben annak biztosítása, hogy a nők elleni szexuális, párkapcsolati és családon belüli erőszak áldozatai tartós és biztonságos elhelyezéshez jussanak attól függetlenül, hogy van-e gyermekük, mennyi gyerekük van, illetve hogy gyermekeikkel együtt tudtak-e elmenekülni. Az ezen intézményekben ellátott áldozatokkal kapcsolatos statisztikák vezetése és nyilvánosan hozzáférhetővé tétele, különös tekintettel az alábbi adatokra: az ellátottak száma, nemi megoszlása, az intézményben töltött idő, a kapott szolgáltatások; a továbbírányítással, és a következő támogatási lépcsőhöz jutással kapcsolatos adatok. A bérlakások

rendszerének fejlesztése olyan módon, hogy az erőszakos kapcsolatból kilépő nők lakhatási biztonságát elősegítse.⁴

- **Speciális, komplex szolgáltatások** bevezetése, biztosítása **a szexuális erőszak, nemi erőszak áldozatai számára**. Krízisközpontok létrehozása, amelyek az áldozatok segítése mellett lehetőséget adnak a bizonyítékok időszerű, és az áldozat felé érzékenyen forduló szakember által végzett begyűjtésére is; speciális áldozatirányítási rendszer, illetve központok létrehozása. Specializált, komplex szolgáltatások létrehozása a prostitúcióban, szexuális kizsákmányolásban, pornográfiában érintett lánygyermek és nők részére, kilépésük elősegítésére.
- Az **általános áldozatsegítő rendszer** működésének áttekintése annak biztosítása érdekében, hogy a rendszerben dolgozók megfelelő képzést és felkészítést kapjanak a nők elleni szexuális, párkapcsolati és családon belüli erőszak témáiban, valamint annak biztosítása érdekében, hogy ezen bűncselekmények áldozatai a cselekmény jellegének megfelelő specializált szolgáltatásokban részesüljenek. Olyan eljárásrend, áldozat-átirányítási és tájékoztatási rendszer bevezetése, amely biztosítja, hogy az erőszak áldozatait nem teszik ki szükségtelen, felesleges továbbirányítási folyamatoknak, felesleges eljárásoknak.

Hosszútávú megelőzés és fiatalkori prevenció – közoktatás, köztudatformálás

"Anyaként és nőként egyfajta általános lenézettséget érzek a tágabb környezetem részéről, pl a munkaerő-piacon történő megítélés, vagy a politikai életben elhangzó kijelentések mentén."

"Viselem a mérgező légkört, amit a társadalmi megbecsültség és tisztelet hiánya okoz."

"Arra nevelnek, hogy a nőnek a konyhában a helye, és eszébe se jusson tanulni vagy okosabbnak lenni."

"A férfi orvosok rendszeresen becézgetnek."

"Nem vesznek komolyan, nem hallgatnak meg, diszkriminálnak, tárgyiasítanak."

"Többször tapasztaltam, hogy szakmai nézetek ütközése esetén azzal próbálnak hiteltelenné tenni egyes kollégák, hogy durva, erotikus pletykákat terjesztettek rólam."

"Sok gyerek arra van megtanítva, hogy nincsen joguk nemet mondani."

"Ebben az országban vagy tájékozódasz magadnak vagy beleragadsz a nemi sztereotípiákba, mert ez van erősítve... Iskolában, oviban, sok gyerek otthonában."

"Véleményem szerint a média nagymértékben normalizálja a nők elleni erőszakot."

⁴ Bővebben ld.: Dés & Pósfai (2021) *NŐK ÉS LAKHATÁS: A nők speciális szükségleteire válaszoló lakhatási megoldások*. <http://library.fes.de/pdf-files/bueros/budapest/17396.pdf>

- A **Nemzeti Alaptanterv és a kerettantervek felülvizsgálata és módosítása** annak érdekében, hogy az alábbi tartalmak megfelelően helyet kapjanak a közoktatásban: a nők és férfiak közötti egyenlőség, a nemi alapú elvárások és előítéletek kerülése, a kölcsönös tisztelet szorgalmazása, az erőszakmentes konfliktusmegoldás, erőszakmentes szexualitás, szexuális felvilágosítás, a nők és lányok elleni erőszak megelőzése, valamint a személyi integritáshoz és a kényszerszertől, kényszerítéstől való mentességhez fűződő jog. Intézkedések biztosítása a nemi alapú elvárásokat és előítéleteket erősítő, illetve az erőszakot bagatellizáló, relativizáló vagy normalizáló közoktatási tartalmakkal szemben.
- **Kötelezően előírt protokoll minden oktatási és fiatalokkal foglalkozó intézmény számára** a kiskorú gyermekekkel szemben bármely személy által elkövetett szexuális visszaélés és erőszak, valamint a nagykorú diákokkal szemben felelős személyek (oktatók, intézményi alkalmazottak) által elkövetett szexuális visszaélések és a kortárs erőszak kezelésére. Mechanizmusok kialakítása az oktatási intézmény felelősségre vonására a visszaélésekkel és erőszakkal szembeni fellépés hiánya, elmaradása, s ennek következtében a kis- vagy nagykorú diákokkal szemben elkövetett visszaélés vagy erőszak lehetővé tétele esetére.
- A **szexizmus és nőgyűlölet, szexista gyűlöletbeszéd elleni fellépés** a politikában és a közéletben, közbeszédben (ld. fentebb, jogi szabályozás, joggyakorlat).
- A **média szereplőinek ösztönzése** az erőszak jelenségének kritikai (az erőszakot nem normalizáló, nem bagatellizáló, nem szenzacionalizáló, hanem az áldozatok érdekeit és biztonságát, és az erőszakkal szembeni állásfoglalást szem előtt tartó) ábrázolása érdekében, ideértve a zéró tolerancia elvét, az áldozathibáztatás kerülését, továbbá az áldozatok jogainak és méltóságának tiszteletben tartását.
- Széles körű **köztudatformáló kampányok** indítása, amelyek a felelősséget nem az áldozatra helyezik.

Szakértő civil szervezetek bevonása a jogalkotásba, szakpolitikai tervezésbe, az intézkedések végrehajtásába és értékelésébe: valódi konzultáció és érdemi együttműködés biztosítása a témában szakértelemmel rendelkező szervezetekkel

A témában jártas civil szervezetekkel érdemi egyeztetést és konzultációt garantáló fórumok, folyamatok működtetése szükséges. Ennek keretében különösen az alábbi:

- Bármely, a nők elleni erőszak áldozataira esetlegesen hatással bíró jogszabály és egyéb intézkedés, lépés kapcsán (beleértve a családjogi, gyermekvédelmi, büntetőjogi, gazdasági, munkajogi reformokat is) **kötelező kockázat- és hatás-elemzés** biztosítása a szakértő szervezetek bevonásával a nem kívánt, negatív hatások mérséklésére.
- A nők elleni szexuális, párkapcsolati, családon belüli és szülészeti-nőgyógyászati erőszak témáit érintő jogi szabályozás és egyéb intézkedések tervezése esetén az

áldozatokat támogató **nőszervezetekkel való egyeztetés és együttműködés kötelező előírása.**

- Az állami-civil egyeztetési folyamatban és fórumokon annak biztosítása, hogy a tervezett **intézkedések megvitatására előzetesen, a folyamat lehetséges legkorábbi szakaszában sor kerül.**
- **A civil szervezetek szakmai álláspontjának, javaslatainak érdemi megtárgyalása és figyelembe vétele;** a kapcsolódó döntések kötelező indokolása. Az áldozatok védelmével foglalkozó nőszervezetek javaslatainak figyelmen kívül hagyása esetén kötelező részletes indoklás, az áldozatok védelmére és biztonságára vonatkozó kockázatelemzéssel kapcsolatos álláspontra is kitérve.
- **Ésszerű határidők** biztosítása a tervezett intézkedések véleményezésére, akár a szakmai egyeztetések, akár a társadalmi vita keretében kerül sor ezekre.

Statisztikai adatgyűjtési rendszer fejlesztése, az adatokhoz való nyilvános hozzáférés biztosítása. A témára vonatkozó kutatások kezdeményezése, nemzetközi kutatásokban való részvétel

- A nők elleni szexuális, párkapcsolati és családon belüli, valamint a szülészeti és nőgyógyászati erőszakra vonatkozó statisztikai adatgyűjtési rendszer áttekintése. Az adatok megfelelő bontásban való gyűjtése; annak biztosítása, hogy az elkövető és az áldozat nemére, valamint a közöttük lévő kapcsolatra vonatkozó információk minden esetben rendelkezésre állnak. A bírósági statisztikai adatgyűjtési rendszer fejlesztése, mind a büntető, mind a polgári ügyszakra nézve, ideértve a büntetőeljárások kimenetelére, az elkövetők büntetésére, a megelőző és bűnügyi távoltartásra vonatkozó adatokat, illetve az ügyek kiesésére vonatkozó adatokat is. A szülészeti és nőgyógyászati ellátás keretében alkalmazott jogsértő gyakorlatok mérése. A kapcsolódó adatok rendszeres közzététele.
- A nők elleni szexuális, párkapcsolati és családon belüli, továbbá a prostitúció és szexuális kizsákmányolás kontextusában elkövetett, valamint szülészeti és nőgyógyászati ellátás kontextusában elkövetett erőszakra vonatkozó nemzetközi kutatásokhoz, adatgyűjtési kezdeményezésekhez való csatlakozás. Annak biztosítása, hogy Magyarország részt vesz az Eurostat által a nemi alapú erőszakra vonatkozó koordinált európai adatgyűjtésben.

A mai napig az Európai Unió Alapjogi Ügynöksége által végzett és 2014-ben közzétett kutatás (FRA-kutatás) az egyetlen reprezentatív felmérés a nők elleni erőszak témakörében Magyarországon. A FRA-kutatáson alapulva, ahhoz kapcsolódva jelenleg zajlik egy utánkötő felmérés, amelyet az EU statisztikai hivatala, az Eurostat koordinál. A magyar állam részt vehetett volna ebben a felmérésben, de a kormány visszautasította a lehetőséget.

A kormányzati szervek és állami intézmények nem gyűjtenek olyan adatokat, amelyek lehetővé tennék a látencia mértékének pontos felmérését, és annak feltárását, hogy a

hatóság látókörébe kerülő ügyek mely pontokon esnek ki a rendszerből. Rendszeres adatgyűjtés és -rendszerzés nélkül pedig nem remélhető a probléma teljes körének feltárása, a közpolitikák hatásának felmérése és a jogalkalmazói gyakorlat fejlesztése. Jelenleg a leghitelesebb adatokat a nőszerzetek tudják szolgáltatni, melyeket azonban a kormányzat és a jogalkotó rendre figyelmen kívül hagy. Így a jogalkotási és közpolitikai döntések, intézkedések a valós tények és adatok, illetve a témával behatóan foglalkozó szakemberek és szervezetek által szolgáltatott információ helyett gyakran pusztán előítéleteken, hiedelmeken és tévhitelen nyugszanak. E folyamatnak a felnőtt és gyermek áldozatokra káros, az elkövetők számára pedig előnyös hatásai rövid- és hosszútávon is megmutatkoznak. Jogalkotói és adminisztratív döntéshozói felelősség ennek a tendenciának a felszámolása.

A fentiekből következően a döntési pozícióba kerülő politikai, kormányzati szereplők mínusz egyik lépése a témára vonatkozó megfelelő statisztikai adatgyűjtési rendszer felállítása kell, hogy legyen. Ez szükséges ahhoz, hogy a jelenlegi helyzetről azonnali pillanatképet alkothassanak, majd pedig a bevezetett stratégiák és intézkedések hatásait az idők folyamán mérni tudják, továbbá ennek alapján az intézkedéseiket szükség szerint, bizonyíték-alapú, tudományosan alátámasztható módon fejleszthessék.

A nők elleni erőszakkal szembeni fellépésre vonatkozó főbb, részletesebb szakmai, szakpolitikai elemzéseink, javasataink az alábbi linkeken érhetők el:

Főbb szakmai tapasztalatok és javaslatok a gyermekvédelmi jelzőrendszer működése és a kapcsolati erőszakra vonatkozó jogintézmények érvényesülése kapcsán - Készült a Családjogi Szakértői Munkacsoport számára. NANE Egyesület, PATENT Egyesület, Magyar Női Érdekvégyesítő Szövetség, 2020. március 6.

https://nokjoga.hu/wp-content/uploads/Eszrevetelek_javaslatok-a-Csaladjogi-Szakertoi-Munkacsoport-reszere.pdf

A NANE Egyesület, a PATENT Egyesület és a Magyar Női Érdekvégyesítő Szövetség észrevételei és javasatai a Családjogi Szakértői Munkacsoport részére II. 2020. április 3.

https://nokjoga.hu/wp-content/uploads/Eszrevetelek_javaslatok-a-Csaladjogi-Szakertoi-Munkacsoport-szamara_2_NANE_PATENT_Noi-Erdek.pdf

Észrevételek, javaslatok a Családjogi Szakértői Munkacsoport Összesített munkaanyagának tervezete kapcsán. NANE Egyesület, PATENT Egyesület, Magyar Női Érdekvégyesítő Szövetség, 2020. június 2.

<https://nokjoga.hu/wp-content/uploads/Eszrevetelek-a-CSSZM-Osszesített-munkaanyaga-kapcsan.pdf>

Észrevételek és javaslatok a Családjogi jogalkalmazás hatékonyságát erősítő munkacsoport által a kiskorú gyermek védelme érdekében javasolt polgári jogi tárgyú módosítások kapcsán. További észrevételek és javaslatok a szülői felügyeleti jog rendezése és kapcsolattartás szabályozásának és gyakorlatának kérdéskörében, a családon belüli, párkapcsolati erőszak kontextusában. NANE Egyesület, PATENT Egyesület, Magyar Női Érdekvédelmi Szövetség, 2021. szeptember 24.

<https://nokjoga.hu/wp-content/uploads/E%CC%81szreve%CC%81telek-a-Csala%CC%81djogi-Jogalkalmazasi-Munkacsoport-anyaga%CC%81hoz.pdf>

A NANE Egyesület, a PATENT Egyesület és a Magyar Női Érdekvédelmi Szövetség véleménye a hozzátartozók sérelmére elkövetett súlyos személy elleni erőszakos bűncselekmények áldozatainak fokozottabb védelme érdekében egyes törvények módosításáról szóló előterjesztésről. Budapest, 2020. január 27.

<https://nokjoga.hu/wp-content/uploads/ve-leme-nyeze-s-torvenyjavaslat-nane-patent-no-i-e-rdek-2020-01-27.pdf>

A NANE Egyesület, a PATENT Egyesület, a Magyar Női Érdekvédelmi Szövetség, az EMMA Egyesület és a Jól-Lét Alapítvány észrevételei és javaslatok a Magyar Kormány által az Európai Bizottságnak benyújtott Helyreállítási és Ellenállóképességi Terv kapcsán. 2021. június

https://nokjoga.hu/wp-content/uploads/HET_ve%CC%81leme%CC%81ny_Nemek-egyenlo%CC%81Bse%CC%81ge_2021.pdf

A Magyar Női Érdekvédelmi Szövetség közpolitikai ajánlásai. Magyar Női Érdekvédelmi Szövetség. Második, bővített kiadás, Budapest, 2016. Szerk: Juhász Borbála
Wirth Judit: A Magyar Női Érdekvédelmi Szövetség közpolitikai ajánlásai a nők elleni erőszak területén. 99-111. oldal

Betlen Anna: A Magyar Női Érdekvédelmi Szövetség közpolitikai ajánlásai a prostitúció és emberkereskedelem területén. 112-119. oldal

Sebhelyi Viktória–Varga-Sabján Dóra: Az emberkereskedelem kérdésére adott szakpolitikai válaszok Magyarországon az Európai Unió iránymutatásainak tükrében. 120-156. oldal

http://noierdek.hu/2/wp-content/uploads/2013/06/Ajanlas_2016_2-kiadas_vegleges.pdf

Spronz Júlia – Wirth Judit: A Nők és Férfiak Társadalmi Egyenlőségére irányuló Nemzeti Stratégiai Terv 4. prioritás: A nők ellen elkövetett erőszak minden formájának felszámolása, fellépés a nők és férfiak, lányok és fiúk testi és érzelmi integritáshoz való alapvető jogának

megsértése ellen területére vonatkozó feladatok 2020-ig. 2009. augusztus-október

<https://nokjoga.hu/wp-content/uploads/nste-4prioritas-hosszutavu-2009aug-okt-sjwj-final.pdf>

Submission of NANE Women's Rights Association, PATENT (People Opposing Patriarchy) Association and Hungarian Women's Lobby to the Pre-session Working Group for the 80th session of UN CEDAW Committee (1-5 March 2021) as regards to the implementation of the CEDAW Convention by Hungary. 1 February 2021

https://tbinternet.ohchr.org/Treaties/CEDAW/Shared%20Documents/HUN/INT_CEDAW_ICO_HUN_44543_E.docx

Stakeholder Report for the United Nations Universal Periodic Review Submitted by The Advocates for Human Rights, a non-governmental organization in special consultative status with ECOSOC since 1996 NANE Women's Rights Association, a non-governmental organization based in Hungary and PATENT (People Opposing Patriarchy) a non-governmental organization based in Hungary for the 39th Session of the Working Group on the Universal Periodic Review, 1-12 November 2021. Submitted 25 March 2021

https://www.upr-info.org/sites/default/files/document/hungary/session_39_-_may_2021/js1_upr39_hun_e_main.pdf

Submission of NANE Women's Rights Association, PATENT (People Opposing Patriarchy) Association, Hungarian Women's Lobby and Jol-Let (Well-Being) Foundation for the Universal Periodic Review (Third Cycle) as regards to the review of Hungary in the 39th session of the UPR Working Group. 25 March 2021

https://civilizacio.net/s/UPR_Women_2021.docx

